

Reflectienota “omgaan met schoolkosten en onbetaalde schoolrekeningen”

Het LOP Lier – Duffel SO werkte aan deze tekst met als doel het oplist van en het informeren rond de verschillende invalshoeken en werkwijzen van de betrokkenen inzake dit thema. Op die manier kunnen de good – practice voorbeelden aangewend worden door alle betrokkenen in het werkveld enerzijds en kan dit document de basis zijn voor zelfreflectie in de omgang met deze problematiek, anderzijds.

Het document is onderverdeeld in 3 fases:

- 1) preventieve aanpak
- 2) meegeven van rekeningen
- 3) curatief

Fase 1: Preventief

1) ***Een visie rond schoolkosten en onbetaalde schoolrekeningen uitwerken en via het schoolreglement bekend maken.***

Elk personeelslid, elke ouder en elke leerling kan dan te weten komen welk beleid de school hieromtrent voert.

Achterliggende bedenkingen en/of vragen:

- In welke mate beïnvloedt het imago van de school en het pedagogisch project de visie rond schoolkosten en onbetaalde schoolrekeningen?
- Streeft de school er naar om zo weinig mogelijk kosten door te rekenen aan de ouders?
- Hoe worden leerkrachten gemotiveerd om mee te werken aan het drukken van de schoolkosten?
- Kan er niet overwogen worden om te werken met een maximumfactuur per leerjaar of per klas. Leerkrachten moeten dan wel rekening houden met de kostprijs.
- Zijn er budgetten voorhanden om ouders die het moeilijk hebben tegemoet te komen?
- ...

Opm.: a) Blijf steeds aan alle ouders een bijdrage – hoe klein ook – aanrekenen. Anders ontnem je bepaalde mensen hun ‘stem’. Dit is belangrijk want hun stem is hun recht om zich te laten gelden.

b) Bij activiteiten in het kader van het behalen van ontwikkelingsdoelen en/of eindtermen mogen financiële bijdragen nooit uitsluiting in de hand werken. In het basisonderwijs moeten activiteiten in het kader van het behalen van ontwikkelingsdoelen en/of eindtermen sowieso gratis zijn.

c) Houd alle briefwisseling eenvoudig en vermijd moeilijke woorden.

TIPS

- Kan de school bij betalingsproblemen tussenkomen?" Zo ja : Hoe + voor wie + voor hoeveel + ...
- Scholen moeten ook uitmaken of eventuele schulden van ouders op het einde van een schooljaar naar een volgend schooljaar worden overgedragen of worden kwijtgescholden.
- Geen folders meer meegeven die aanzetten tot geld uitgeven (volgen van computerlessen, taalvakanties, tennislessen, aankoop van computerprogramma's, encyclopedieën, ...).
- Geen reclame voor de school voeren rond exclusieve uitstappen (= enkel concurreren via de uitwerking van het pedagogisch project)
- Een 'sociaal fonds' opstarten. Dit met de vraag naar ouders om vrijblijvend een kleine bijdrage te doen voor dit fonds zodat minder financieel sterke leerlingen kunnen geholpen worden.
- ...

2) *Evalueer elk jaar de aangerekende kosten grondig:*

- Kan het niet goedkoper? (Er dient vooral gekeken te worden naar de niet-verplichte uitgaven).
- Moeten bepaalde uitgaven (uitstappen, aankoop van materialen, aanschaf van tijdschriften, ...) wel gebeuren?
- Worden er kortingen voorzien voor grote gezinnen en/of ...
- Wordt er gebruik gemaakt van en/of promotie gemaakt voor bvb. Herculespas.

TIPS

- Samen met de oudervereniging, met de leerkrachten, met de leerlingen op zoek gaan naar kostenbesparende dingen.
- Invoeren van de mogelijkheid om te sparen. Dit kan bvb. voor de financiering van openluchtklassen en/of de betaling van schoolrekeningen. Opm.: Armen komen meestal niet tot sparen. Het geld dat ze hebben is dadelijk nodig en kan niet gebruikt worden om te sparen.
- Goedkoper alternatief zoeken voor openluchtklassen en zeker voor sneeuwklassen en andere buitenlandse reizen bvb.:
 - I.p.v. een week op openluchtklassen te gaan, slechts gedurende 3 dagen gaan.
 - Op openluchtklassen gaan met eigen kookpersoneel. Ook de leerlingen kunnen dan ingeschakeld worden.
 - ...
- Streefdoel bij openluchtklassen moet 100 % deelname van de leerlingen zijn.
- Bij het organiseren van openluchtklassen rekening houden met eetgewoonten van leerlingen, bepaalde feestdagen, met het feit dat sommige leerlingen niet kunnen meegaan om principiële redenen of omdat er thuis niet voldoende kleren voorradig zijn enz.
- Het tegelijkertijd organiseren van GWP's voor financieel sterke en financieel zwakke leerlingen is - hoe goed ook bedoeld - uit den boze. De financieel zwakke leerlingen worden op die manier weer maar eens bestempeld als 'arm'.

- Buitenlandse reizen organiseer je best tijdens een schoolvakantie. Arme leerlingen voelen zich dan minder ‘verplicht’ om mee te gaan. Opm.: Bereid deze buitenlandse reizen niet voor tijdens de lessen en kom er nadien ook niet op terug. Laat de leerlingen er ook geen taak over maken. Het kan aanleiding tot het pesten van die leerlingen die niet meegegaan zijn.
- Beperk het aantal uitstappen sowieso. Tenslotte is een school geen reisbureau. Opm.: Wel moet er over gewaakt worden dat de school een weloverwogen aanbod doet. Ook arme jongeren moeten bvb. cultuur aangeboden krijgen.
- Kan er korting toegekend worden aan een gezin met 3 of 4 of 5 of ... kinderen? Dit voor bvb. opvang, busvervoer, ...
- Schenk verloren en niet afgehaalde voorwerpen zoals kledij, zwemgerief, allerlei schoolmateriaal e.d. aan minder kapitaalkrachtige ouders.
- Bij het begin van het schooljaar kan de school bvb. de turnzakken (of zwemzakken of heen-en-weerzakjes of ...) gratis ter beschikking van de leerlingen stellen.
- Scholen kunnen ook een tweedehandsbeurs organiseren voor verplichte schoolkledij (= zwempakken, turngerief, schooluniformen, ...)
- Drinkwaterfontein laten installeren (is eigenlijk een absolute noodzaak).
- Organiseer zelf klasfoto’s. Deze zijn zeker even mooi en goedkoper. Geen individuele foto’s aanbieden.
- Internet, dure woordenboeken , ... op school ter beschikking stellen van de leerlingen.
- Zorg voor onbetaalde bijlessen op school.
- Gebruik dezelfde rekenmachines in opeenvolgende leerjaren of zorg dat ze kunnen doorverkocht worden aan lagere studie jaren.
- Zorg voor duidelijke materiaallijsten. Geef dit lijstje tijdig mee zodat ouders rekening kunnen houden met eventuele promoties in winkels. Dit kan bvb. samen met het rapport van het derde trimester.
- Verschillende scholen kunnen samen overgaan tot het aankopen van dezelfde handboeken, schriften, Dit drukt de kosten waardoor geld vrijkomt om andere dingen te doen.
- Denk eens na of er geen boeken schooloverschrijdend uitgeleend kunnen worden of dat er geen boeken kunnen geschonken worden aan een andere school.
- Stel boekenpakketten samen die op het einde van het schooljaar kunnen worden doorverkocht of kunnen worden verhuurd.
- Leerkrachten motiveren om recto-verso te kopiëren.
- Lekkende kranen direct laten herstellen.
- Tweedehands computers aankopen i.p.v. nieuwe of bedrijven aanschrijven om ‘afgeschreven’ computers aan de school te schenken.
- In de refter op elke tafel kunnen met water voorzien.
- Vraag ouders als spreker op een infoavond, pedagogische studiedag. Of als helper bij een crea-atelier, een sportinitiatie, een leeruitstap, ... Dit is veel goedkoper dan een dure spreker of animator uit te nodigen.

3) Het schoolreglement aanvullen met:

- de schoolvisie rond schoolkosten en onbetaalde schoolrekeningen.
 - een eenduidig en goed gestructureerd bijdrageformulier (verplicht). Alle ouders kunnen dan op eenvoudige manier berekenen wat het schooljaar hen gaat kosten. Zie ook model opgemaakt door het departement.
 - een overzicht van die organisaties/instanties die een financiële tegemoetkoming geven bij bepaalde schoolkosten. Zo geven bvb. mutualiteiten (geen naam vermelden) een tegemoetkoming bij openluchtclassen, tandverzorging (= Dentipas).
 - de data waarop schoolrekeningen zullen meegegeven worden.
 - het vermelden van de verschillende betalingsmodaliteiten (via overschrijving, contant, via afbetaling, ...). Uit studies blijkt dat hoe meer betalingsmodaliteiten de school hanteert, hoe minder onbetaalde rekeningen.
 - de stappen die een school voorziet wanneer een rekening niet werd betaald.
 - een overzicht van personen en organisaties waarbij ouders hulp kunnen zoeken bij betalingsmoeilijkheden. (directie, vertrouwenspersoon, CLB-medewerker, OCMW, Stichting Emma Deprince, Lamot-fonds, ...). Bij betalingsmoeilijkheden dienen de ouders in elk geval de school op de hoogte te brengen.
 - de melding dat een studiebeurs kan aangevraagd worden. De school zorgt voor de nodige documenten (www.ond.vlaanderen.be/studiebeurzen) en geeft aan waar ouders hulp kunnen vinden bij het invullen ervan.
- Opm.: Eén op de vier gezinnen die recht hebben op een studiebeurs, vraagt die niet aan.

4) Een goed intakegesprek houden =

- naast algemene schoolse gegevens ook een goede inschatting proberen te maken van de schoolloopbaan, de achtergrond en de thuissituatie van de leerling
- de bekomen gegevens goed beheren zodat de ouders niet meerdere keren hun verhaal moeten doen (bvb. leerlingvolgsysteem, melden aan CLB-medewerker enz.).
- toelichting geven over het pedagogisch project en het schoolreglement. Dus ook bij de bijdrageregeling, betalingsmodaliteiten, hulpvoorzieningen, ... (zie 3).
- bij elke inschrijving ook de GOK-indicatoren opvragen. Op die manier kom je o.a. al te weten of de ouders al dan niet van een vervangingsinkomen leven.
- checklist opstellen van mogelijke vragen bij het intakegesprek.
- vraag aan de ouders ook om bij de inschrijving een document te ondertekenen dat de gegevensoverdracht van het vorige CLB naar het nieuwe CLB regelt. Problemen met onbetaalde rekeningen, schoolverzuim, kindermishandeling, drugsgebruik, ... worden dan sneller bekend.

5) Tijdens de info-avond begin september kan er tijd en ruimte vrijgemaakt worden om de schoolkosten per leerjaar toe te lichten.

6) Tijdig melden dat er een uitgave aankomt.

- Dit betekent dat vóór elke uitgave de ouders een briefje krijgen met de mededeling dat een te betalen uitstap, schoolreis, ... wordt gepland. Minder financieel sterke ouders kunnen hier dan rekening mee houden. Kan anders leiden tot schoolverzuim, spijbelen, ...

7) Frequentie van het aantal rekeningen eventueel aanpassen. Hoe meer rekeningen hoe kleiner de bedragen.

Vermeld tevens op alle rekeningen dat bij betalingsproblemen:

- contact dient opgenomen te worden met de school (directeur of vertrouwenspersoon of ...)
- contact kan opgenomen worden met het CLB

- hulp kan gevraagd worden aan het OCMW (dienst budgetbeheer, ...)
- in schijven kan afbetaald worden.
- dat ook de mogelijkheid bestaat om contant te betalen.

TIPS

- **Breng ouders met betalingsmoeilijkheden in contact met een OCMW - medewerker.**
- ...

8) ***Naar kansarmen toe drempelverlagende activiteiten organiseren:***

- ouders betrekken bij de klaswerking;
- ouders regelmatig uitnodigen voor het bijwonen van schoolse activiteiten;
- elke maand een koffiebabbel organiseren;
- duidelijk aangeven wanneer leerkrachten/directie kunnen aangesproken worden;
- regelmatig iets positiefs over de leerlingen berichten. Kansarme ouders krijgen immers meestal alleen maar slecht nieuws te verwerken (= slecht rapport, nota in de schoolagenda, allerlei verwijten) en komen dan ook niet graag op oudercontact;
- een poortwerking organiseren;

9) ***Samen met alle personeelsleden bezinnen over armoede:***

- Hebben leerkrachten weet van ouders die het moeilijk hebben?
- Over hoeveel ouders gaat het?
- Hoe omgaan met ouders die het moeilijk hebben?
- Hoe contact met hen opnemen?
- Hoe verloopt een optimale communicatie?
- Trachten in te beelden met welke problemen armen allemaal te maken krijgen. Wat proberen armen zelf aan hun problemen te doen?

Opm.: Het is belangrijk dat scholen inspanningen leveren naar positieve beeldvorming over kansarmoede. Tenslotte zijn de leerlingen van vandaag de ouders (of de armen) van morgen. (Vele leerkrachten en ouders behoren meestal tot de middenklasse en kennen de wereld van de armen onvoldoende).

10) ***Bepaalde waarden en normen overbrengen aan de leerlingen:***

- Leren omgaan met een bepaald budget + leren keuzes maken.
- Leren omgaan met reclame.
- Leren sparen.
- Aanleren dat rekeningen moeten betaald worden.
- Waar kan hulp gevonden worden als het echt niet lukt om met een bepaald budget rond te komen.
- Leren omgaan met verschillen. Niet iedereen verdient evenveel.
- Leren dat het niet moeilijk is om schulden te maken, maar die schulden afbetalen...!

TIPS

- **Leerlingen de prijs laten berekenen van 1 m³ leidingwater, 1 m³ flessenwater, 1 m³ cola enz.... Het zal hen doen inzien dat leidingwater heel wat goedkoper is.**
- **Filosoferen met leerlingen over omgaan met budgetten, met reclame, met ... Maak leerlingen weerbaar.**

- Leer ze ingaan tegen de reclame, tegen een hype om meestal duur schoolmateriaal aan te kopen.
- Maak leerlingen duidelijk dat er arme mensen zijn en dat daar rekening moet mee gehouden worden. Dit voorkomt misschien dat leerlingen omwille van armoede gepest worden.
- Zet leerlingen aan om te delen met elkaar.
- Tracht met leerlingen een werking op te zetten in dit kader (bv. via de leerlingenraad, ...) waarbij ook de leerlingen van minder begoede ouders een belangrijke rol krijgen.
- Leerkrachten overtuigen om leerlingen tijd te geven om opzoekwerk te kunnen doen. Niet alle leerlingen beschikken over internet, een computer, ...
- Als leerkracht vakantiemomenten ruimer bekijken dan enkel op reis gaan; kijk niet vernederend aan tegen andere vormen van ontspanning.
- Maak ook het oudercomité bewust van de problematiek. Misschien vind je in hen een partner om deze nobele doelstellingen te helpen realiseren. Probeer hen er van te overtuigen om ook contacten te leggen met 'arme' mensen.
- Veroordeel nooit leerlingen voor wat ouders niet kunnen.
- ...

ALGEMENE OPMERKING: Ook het beleid en plaatselijke overheden kunnen hun steentje bijdragen:

- 1) Het stilaan ter beschikking stellen van voldoende werkingstoelagen kan scholen in staat stellen om meer en meer diensten, uitstappen, materialen, ... gratis aan te bieden.
- 2) Het busvervoer wordt alsmaar duurder. Dit betekent dan ook dat uitstappen erg duur geworden zijn. Kan de overheid geen afspraken maken met vervoersmaatschappijen zodat schoolvervoer goedkoper wordt.
- 3) Aan het gemeentebestuur kan bvb. de vraag gesteld worden of er geen bus kan ingezet worden voor bvb. gratis zwemvervoer.
- 4) De procedure voor het aanvragen van een studiebeurs zou nog eenvoudiger moeten.
- 5) ...

Fase 2: Meegeven van rekeningen

- 1) De eerste rekening wordt meestal met de leerlingen meegegeven.
 - Aanmaningen tot betaling van achterstallige rekeningen worden best niet met de leerlingen meegegeven. Wees hierbij zeer discreet.
 - Het gevaar zit er natuurlijk wel in dat bepaalde leerlingen de rekeningen thuis niet afgeven. Soms doen ze dit omdat ze weten dat er thuis al genoeg financiële problemen zijn.
- 2) Best is dat het niet de klastitularis is die zich bezighoudt met onbetaalde rekeningen. Beter is dat de directeur of een vertrouwenspersoon of iemand van de inrichtende macht of ...deze taak op zich neemt.
- 3) Omgaan met onbetaalde rekeningen dient met de nodige deskundigheid aangepakt te worden. Het is al voorgevallen dat ouders hun kind omwille van betalingsmoeilijkheden van school doen veranderen. De leerling is dan weeral de dupe.

Fase 3: Curatief

- 1) Als er niet betaald werd – 1^e stap
 - a) Telefonisch contact opnemen met de ouders of ze persoonlijk aanspreken om ze uit te nodigen voor een gesprek (zeker bij arme mensen is dit de enige mogelijkheid tot contact. Brieven worden door hen meestal niet gelezen want brieven brengen meestal alleen maar slecht nieuws). Belangrijk bij dit gesprek is dat wordt getraceerd wat het juiste probleem is. (Persoonlijk contact met ouders is ook belangrijk bij andere materies).
 - b) Een in vriendelijke toon opgestelde herinnering sturen. 'Tot nu toch hebben wij van u nog geen betaling van de schoolrekening van uw zoon/dochter mogen ontvangen. Waarschijnlijk betreft het hier een vergetelheid. Mocht u ondertussen toch al betaald hebben beschouw dan deze brief ...'
- 2) Een iets minder vriendelijke verwittiging sturen.
- 3) Een zelfgeschreven brief sturen.
- 4) Een aanmaning sturen (aangetekend) met daarin de vraag hoe de ouders de rekening denken te betalen. Deze brief bevat een aantal opties waaruit de ouders kunnen kiezen. Nadien dient deze brief afgegeven te worden op school.

Mogelijke opties: 0 wij betalen contant in 1 keer voor (datum)

0 wij betalen de som contant af in 3 schijven. De eerste op

0 wij opteren om op de volgende manier de som te betalen. Eigen voorstel

0 wij wensen een oplossing te zoeken in overleg met de directeur.
- 5) Schuldaflossing op maat afspreken, eventueel in combinatie met hulp van het CLB en/of het OCMW of van een fonds (Stichting Emma Deprince, Fonds Lamot, ...).

Opm.: Het kan helpen als de ouders na een afbetaling een positief signaal krijgen vanuit de school.
- 6) Een brief laten versturen door iemand van het schoolbestuur/ inrichtende macht (wij hebben vernomen van de directeur + ... laatste kans om tot betaling over te gaan, anders ...
- 7) Niet betaalde rekeningen overhevelen naar een volgend schooljaar.
- 8) Een brief laten versturen door een advocaat.
- 9) a) De ouders voor het vreedegerecht dagen
b) De spons er over. Schoolrekening laten verdwijnen en dit beschouwen als een sociaal werk of een werk van barmhartigheid enz.
- 10) ...